

Scripta

Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna
International Journal of Medieval & Modern Literature & Culture

SCRIPTA

*Revista Internacional de Literatura i Cultura
Medieval i Moderna*

núm. 5 (juny 2015)
Universitat de València

Direcció: Vicent Josep Escartí (Universitat de València)

Secretari: Rafael Roca Ricart (Universitat de València)

Editors: Maite Simon Méndez (Publicacions de la Universitat de València)

J. Enric Estrela García (Universitat de València)

CONSELL DE REDACCIÓ

Anna Maria Babbi, (Università degli Studi di Verona), Josepa Cortés Escrivà (Universitat de València), Eulàlia Duran Grau (Institut d'Estudis Catalans), Antoni Ferrando Francés (Universitat de València), Eulàlia Miralles Jori (Universitat de València), Joan Peytaví Deixona, (Universitat de Perpinyà), Pep Valsalobre Palàcios, (Universitat de Girona)

CONSELL CIENTÍFIC ASSESSOR

Gemma Avenoza Vera (Universitat de Barcelona), Helena Buffery (University College Cork), Júlia Butinyà Jiménez (UNED - Madrid), Antonio Castillo Gómez (Universidad de Alcalá de Henares), Germà Colón Domènech (Institut d'Estudis Catalans), Anna Maria Compagna (Università degli Studi Federico II - Napoli), Antonio Cortijo Ocaña (University of California - Santa Bárbara), Ricardo L. Silveira da Costa (Universidade Federal do Espírito Santo), Dominique de Courcelles (Centre National de la Recherche Scientifique - Paris), Josep Maria Domingo Clua (Universitat de Lleida), Gabriel Ensenyat Pujol (Universitat de les Illes Balears), Immaculada Fàbregas Alegret (Université de Bretagne - Sud), Antoni Furió Diego (Universitat de València), Montserrat Galí Boadella (Benemérita Universidad Autónoma de Puebla), Lluís Gimeno Betí (Universitat Jaume I - Castelló), Albert G. Hauf Valls (Universitat de València), Enric Mallorquí-Ruscalleda (California State University at Fullerton), Elisa Martí López (Northwestern University), Joaquim Martí Mestre (Universitat de València), Josep Martines Peres, (Universitat d'Alacant), Vicent Martines Peres (Universitat d'Alacant), Josep Lluís Martos Sánchez (Universitat d'Alacant), Montserrat Piera (Temple University), Mercè Pujol Berché (Université Paris Ouest - Nanterre - La Défense), Patrizio Rigobon (Università degli Studi di Venezia- Ca'Foscari), Valentina Ripa (Università degli Studi di Bari - Aldo Moro), Albert Rossich Estragó (Universitat de Girona), J. Enric Rubio Albarracín (Universitat de València), Flocel Sabaté Curull (Universitat de Lleida), Antoni Simon Tarrés (Universitat Autònoma de Barcelona), Carsten Sinner (Universität Leipzig), Ildikó Szijj (Universitat Eötvös Loránd de Budapest)

Tècnic informàtic: Pedro Castilla Fernández

Auxiliars tècnics: Jose Manuel Carrillo Montero, Joaquín García Lombard

Imatge de la portada: Vicent Carda

ISSN: 2340-4841

Els textos publicats en aquesta revista estan, si no s'indica el contrari, sota una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 de Creative Commons. Pot copiar-los, distribuir-los i comunicar-los públicament sempre que citeu l'autor i el nom d'aquesta publicació, **SCRIPTA. Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna / International Journal of Medieval & Modern Literature & Culture**, no els utilitzeu per a fins comercials i no feu ambells obra derivada. La llicència completa es pot consultar en [Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/)

SCRIPTA, *Revista internacional de literatura i cultura medieval i moderna*, núm. 5 / desembre 2015 / sumari
ISSN: 2340-4841 · doi:10.7203/SCRIPTA.5.6393

Sumari

MISCEL·LÀNIA

- Antonio Cortijo Ocaña: «Leriano y Llull: de amantes y caballeros».....1-20
Helena Rovira Cerdà: «Els *exempla* de Valeri Màxim a la literatura catalana medieval».....21-51
Agustín Rubio Vela: «Sobre Joan Martorell, señor de Beniarbeig, y otros casos de homonimia en el siglo XV valenciano. Notas de archivo y observaciones metodológicas»52-92
José V. Boscá Codina & M. Luz Mandingorra Llavata: «Hallazgo de una bula incunabile desconocida en la catedral de Valencia. Contribución a la imprenta de Antonio Téllez (Toledo, 1495)».....93-104
Joan Iborra: «Entre la coronació de Ramon Berenguer IV i la dotalia de Catalunya. Edició crítica del ms. 280 de la Biblioteca de Catalunya».....105-121
Joan Mahiques Climent: «Cinc edicions del *Venturós Pelegrí* a la Bibliothèque Mazarine de París».....122-138
Joan Carles Gomis Corell: «Corroborar llegendes, invocar imatges, renovar la memòria i presentar models. El valor dels goigs en la religiositat valenciana durant la Contrareforma».....139-158

MONOGRÀFIC

- Nancy de Benedetto: «Itàlia e la Corona d'Aragona: Dai tempi dei Borgia ai nostri tempi». Presentació159-161
Anna Maria Compagna & Núria Puigdevall: «Studi di catalanistica in Itàlia (2005-2014 circa)».....162-181
Chiara Concina: «Primi sondaggi sul testimone J del volgarizzamento catalano della *Consolatio Philosophiae*»182-206
Joan Emili Roig Matoses: «Itàlia i la configuració de la llegenda negra borgiana».....207-228
Alfonso Colella: «Juegos de palabras y música en *El Cortesano* de Luis Milán».....229-252
Gabriella Gavagnin: «Da poeta a poeta, da traduttore a traduttore: il carteggio tra Umberto Saba e Tomàs Garcés».....253-264
Enric Bou: «*Temeritats enlluernadores*: La ciutat en la poesia de Bartomeu Rosselló-Pòrcel».....265-280
Patrizio Rigobon: «*Incerta glòria* di Joan Sales tra filologia, storia e traduzione».....281-291
Isabel Turull: «La llengua de Carles Riba: el cas de *Guillot, bandoler*».....292-304
Valentina Ripa: «Omaggio a Joan Vinyoli».....305-311

RECENSIONS

- Carme Llanes, *L'obrador de Pere Nicolau, L'estil gòtic internacional a València (1390-1408)*, (Guillem Chismol)312-214
Agustín Rubio Vela, *El patriciat i la nació. Sobre el particularisme dels valencians en els segles XIV i XV*, (Guillem Chismol).....315-318
Ximo Company, *Bramante, mito y realidad*, (Albert Ferrer Orts).....319-322
Sònia Gros, «*Aquella dolçor amarga*». *La tradició amatòria clàssica en el Curial e Güelfa*. (Adrià Martí Badia).....323-326
Frederic Aparisi & Vicent Royo (eds.), *Beyond Lords and Peasants: Rural Elites and Economic Differentiation in Pre-Modern Europe*, (Daniel Curtis).....327-330
Enric Pujol (ed.) & Òscar Jané (est.), *Antologia de memòries i dietaris personals catalans sobre la Guerra de Successió*, (Adrià Cases Ibáñez).....331-334
Emilio Callado (ed.), *La catedral ilustrada. Iglesia, sociedad y cultura en la Valencia del siglo XVIII* (Marc Gandia).....335-341
Emilio Coco, *Trentaquattro poeti catalani per il XXI secolo* (Donatella Siviero).....342-344

Presentació

1. El número 5 de *Scripta. Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna*, arriba i, amb ell, una bona notícia que volem destacar: de fa uns mesos, *Scripta* ha estat inclosa a *Latindex*, on se'ns han valorat positivament 35 dels 36 punts que es prenen a consideració. Això ens permet dir que la nostra publicació es troba en un molt bon lloc, pel que fa als paràmetres d'indexació, i ens ompli de satisfacció saber-ho i, sobretot, comunicar-ho als nostres autors i als nostres lectors, atés que és un índex més de la qualitat i de l'excel·lència dels treballs que oferim i de com els oferim a la comunitat acadèmica. Aquesta dada i d'altres de semblants, referides a la indexació de la nostra revista, les hem incorporades a la secció específica que permet el lloc web, amb la voluntat de fer-ho més fàcil de consultar a qui li pugui interessar aquesta qüestió.

Però allò que més ens centra ara, són els nous treballs que hi publiquem. I cal assenyalar que en aquest número que presentem, ens mantenim en uns nivells ben adequats, atés que les col·laboracions ens han arribat des de molt diversos llocs i amb molt diferents enfocaments, cosa que garanteix la varietat, i una visió extensa que ens obri possibilitats, com a publicació, a nous espais d'interès. En total, 16 articles, dividits en les dues seccions habituals –*Miscel·lània* i *Monogràfic*–, a més de 8 recensions.

2. Pel que fa a l'apartat miscel·lani, un primer bloc ben extens s'ocupa del món medieval. Antonio Cortijo, de la University of California at Santa Barbara, amb «Leriano y Lull: de amantes y caballeros» s'apropa a Ramon Lull i a la seua influència posterior en la literatura castellana. Després, la investigadora Helena Rovira, amb «Els *exempla* de Valeri Màxim a la literatura catalana medieval» fa un acostament a la difusió del Valeri Màxim en la nostra literatura de l'edat mitjana. En tercer lloc, l'extensa monografia de l'investigador Agustín Rubio Vela, «Sobre Joan Martorell, señor de Beniarbeig, y otros casos de homonimia en el siglo XV valenciano. Notas de archivo y observaciones metodológicas» fa una visió de conjunt sobre els problemes que últimament ha suscitat la presència de diferents Joan i Joanot Martorell coetanis, i posa de relleu algunes errades que s'han comés i, en certs casos, s'han perpetuat interessadament per part d'alguns investigadors. Per la seua banda, els professors de la Universitat de València, José Vicete Boscá i Mª Luz Mandingorra, amb «Hallazgo de una bula incunable desconocida en la catedral de Valencia. Contribución a la imprenta de Antonio Téllez (Toledo, 1495)» donen notícia d'una destacable descoberta en l'àmbit de la impremta incunable. Per una altra part, Joan Iborra, del CEIC Alfons el Vell de Gandia, amb «Entre la coronació de Ramon Berenguer IV i la dotàlia de Catalunya. Edició crítica del ms. 280 de la Biblioteca de Catalunya» ens aporta l'estudi i l'edició d'un manuscrit quasi desconegut que conté textos de gran interès i que demostra la circulació de la historiografia medieval a començaments del XVI. Focalitzant el seu treball en la difusió durant els segles XVI i XVII del *Venturós pelegrí*, Joan Mahiques, de la Universitat de Barcelona, amb «Cinc edicions del *Venturós Pelegrí* a la Bibliothèque Mazarine de París», ens ofereix dades sobre aquests exemplars aplegats per Josep Tastu al segle XIX. Per últim, Joan Carles Gomis, del Conservatori Superior de Música «Salvador Seguí» de Castelló/ISACV, amb «Corroborar llegendes, invocar imatges, renovar la memòria i presentar models. El valor dels goigs en la religiositat valenciana durant la Contrareforma», s'endinsa en el complex món dels goigs i ens mostra el seu valor com a difusors d'ideologia durant els segles XVI i XVII i, encara, després.

Pel que fa a la secció monogràfica, que porta per títol *Itàlia i la Corona d'Aragó: Del temps dels Borja als nostres dies*, ha estat coordinada per la professora de la Università degli Studi di Bari - Aldo Moro, *SCRIPTA, Revista internacional de literatura i cultura medieval i moderna*, núm. 5 / desembre 2015 / sumari ISSN: 2340-4841 · doi:10.7203/SCRIPTA.5.6393

Nancy de Benedetto, i ella, a la presentació de la secció, ja s'encarrega de comentar els treballs que s'hi apleguen. Però cal esmentar-ne, ara i ací, els seus autors i els títols de llurs aportacions, que són ben abundoses i que posen de relleu l'interés compartit per investigadors de les dues ribes de la Mediterrània occidental. El treball desenvolupat des de les universitats italianes respecte a autors i obres de la cultura catalana, és ben destacable. I la fascinació que exerceix la Itàlia medieval i del renaixement, encara, sobre els nostres estudiosos, també. Fruit d'aquestes relacions és el present monogràfic on hem donat entrada a treballs de temàtica contemporània perquè volíem, igualment, fer veure l'interés que desperta allà, encara, la literatura del segle XX en català. I la corroboració d'aquesta fructífera relació es pot veure al treball que obri la secció: «Studi di catalanistica in Itàlia (2005-2014 circa)», de la professora Anna Maria Compagna, de la Università di Napoli Federico II, en col·laboració amb la professora de la Università Suor Orsola Benincasa, de la mateixa Nàpols, s'ocupen de fer un elenc de la producció de la catalanística italiana dels últims anys. En segon lloc, Chiara Concina, de la Università di Verona, analitza un manuscrit medieval a «Primi sondaggi sul testimone J del volgarizzamento catalano della *Consolatio Philosophiae*». Tercerament, J. Emili Roig Matoses, de la Universitat de València, amb «Itàlia i la configuració de la llegenda negra borgiana» ens aporta claus per entendre com es va anar consolidant la mala fama d'Alexandre VI. Després, Alfonso Colella, de la Universidad de Santander, s'acosta a una obra valenciana de gran influència italiana, amb el seu «Juegos de palabras y música en *El Cortesano* de Luis Milán». Si aquesta primera part –més enllà del primer article, de to clarament bibliogràfic– treballa aspectes medievals i dels XVI, una segona part del monogràfic s'endinsa en autors i obres del XX i, encara, s'acosta a propostes per al XXI, indicant-ne una més que previsible relació de continuïtat entre les dues cultures. Gabriella Gavagnin, de la Universitat de Barcelona, amb «Da poeta a poeta, da traduttore a traduttore: il carteggio tra Umberto Saba e Tomàs Garcés»; Enric Bou, de la Università Ca'Foscari di Venezia, amb «*Temeritats enlluernadores*: La ciutat en la poesia de Bartomeu Rosselló-Pòrcel», Patrizio Rigobon –de la mateixa universitat veneciana–, amb «*Incerta glòria* di Joan Sales tra filologia, storia e traduzione»; Isabel Turull, de La Sapienza, de Roma, amb «La llengua de Carles Riba: el cas de *Guillot, bandolers*»; i Valentina Ripa, de la Università di Bari, amb «Omaggio a Joan Vinyoli», dissenyen diferents recorreguts per autors i obres catalans des de l'òptica italiana o com a fruit d'investigadors catalans que treballen des d'allà.

Per últim, ens cal assenyalar que publiquem, a la darrera secció, 8 recensions signades per Guillem Chismol, Albert Ferrer-Orts, Adrià Martí Badia, Daniel Curtis, Adrià Cases, Marc Gandia i Donatella Siviero, els quals aporten interessants valoracions sobre llibres apareguts en els últims temps i que, des de la revista, hem considerat, també, de profit per a la comunitat acadèmica.

3. No volem tancar aquesta presentació del número 5 de *Scripta* sense donar les gràcies especialment a la professora Nancy de Benedetto, per la seua col·laboració en la gestió del monogràfic; a Josep Enric Estrela, que, com sempre, se n'ha ocupat de qüestions referides a la maquetació d'aquest número; i a l'artista plàstic Vicent Carda, que ens ha cedit la reproducció d'una obra seua per a il·lustrar-ne la portada. També, un agraïmet molt especial als avaluadors externs d'aquest número. Sense tots ells, i sense l'esforç dels autors, el número de *Scripta* que ara ix a la llum de l'espai digital, no seria possible.

Vicent Josep Escartí
Director de SCRIPTA